

1. DOSTAĆ SIĘ (302) *vb pf*

się (203), się (99).

o oraz a jasne.

inf dostać się (39). ◇ *fut* 1 sg dostanę się (1). ◇ 2 sg dostaniesz się (4). ◇ 3 sg dostanie się (62). ◇ 1 pl dostani(e)my się (1). ◇ 2 pl dostaniecie się (1). ◇ 3 pl dostaną się (5). ◇ *praet* 1 sg *f* -m się dostała (2). ◇ 2 sg *f* -ś się dostała (2). ◇ 3 sg *m* dostał się (29); -ął (21), -ał (2) *MurzHist*, *Mącz*, -(a)ł (6). *f* dostała się (17). *n* dostało się (74); -ało (48), -ało (1) *RejRozpr*, -(a)ło (25). ◇ 1 pl *m pers* -echmy się dostali (1). ◇ 3 pl *m pers* dostali się (3). *subst* dostały się (13). ◇ *plusq* 3 sg *m* się był dostał (1). *f* dostała się była (1). *n* się było dostało (3). ◇ 3 pl *subst* się byli dostały (2). ◇ *con* 1 sg *m* bych się dostał (2) *OpecŻyw*, *MurzHist*. *f* bym się dostała (1). ◇ 3 sg *m* by się dostał (3). *f* by się dostała (3). *n* by się dostało (18). ◇ 1 pl *m pers* dostalibysmy się, -bysmy się dostali (3) *OpecŻyw*, *HistRzym*, *ArtKanc*, -bychmy się dostali (3) *RejAp*, *RejPos* (2). ◇ 3 pl *m pers* by się dostali (2). *subst* by się dostały (1). ◇ *con praet* 3 sg *n* by się było dostało (2). ◇ 3 pl *m pers* by byli się dostali (1). ◇ *imp* 3 sg niechaj się doftanie (1). ◇ *part praet act* dostawszy się (1).

Sł stp s.v. 1 dostać, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Przypaść komu w udziale, stać się czym, zacząć należeć do kogo; *contingere, obtingere, obvenire* *Mącz*, *Cn*; *peroenire, sortiri* *Cn* [w tym: komu (155)] (171) : kyedy sza Stanyslaw Bernyathowycz Stanislavyem gy Szczesnym dzielyly gy thy dzaly doszthaly szya Stanyslavovy *ZapWar* 1516 nr 2123, 1516 nr 2123, 1548 nr 2668 [3 r.], 1553 nr 2685 [5 r.]; *BierEz* B3, M2v; odzieniję iego wziawłfy/ na czworo ié rozdzielili/ ij kołtki onie miotali/ tzo fie komu doftatz miało *OpecŻyw* 142; *RejPs* 32; *LibLeg* 11/20; *RejRozpr* A4, B4, C4, H3v; *RejKup* n3, Rv, aa4v; włzytko iáko błoto po śmierci zoftanie/ Iedno nędzna kołzulá tá fie nam doftanie. *RejWiz* 87, 19, 48v; *Leop Num* 6/20; *UstPraw* F3v, H2; *RejFig* Cc8v, Dd; *BibRadz Dan* 7/6; *BielKron* 180v; *Uxor sine dote veniet*, Doftanieć fie żoná bez pořagu. *Mącz* 95a; *Quod cuique obtigit id quisque teneat*, Co fie komu doftáło to niechay ma. *Mącz* 440b, 36a, 257d [2 r.], 403c, 440a, b, 472a; *GórnDworz* Bb; *RejPos* 25v, 241; gdi Rzymiánie fwiát pofiadáli/ tedy miedzy Hetmány miáftá/ zamki/ y kráiny rozdawali/ doftáła fie teź iednemu Spártá miáłtho nie bárzo ozdobne *RejZwierc* 172, 31, 172, 274v; *BudBib Gen* 47/26, *Ios* 17/2, 7, 8, 3.Reg 2/15; *Strum* R3v; bo tákowe fprawy ná vgodę przywodzą/ áby fie możnemu cokolwiek pożytku doftáło [ut ad potentem lucri aliquid peroeniat] *ModrzBaz* 94v, 48 [2 r.]; *SkarŻyw* 385, 567; *ZapKościar* 1580/7, 13; *MWilkHist* E4v; Izaław/ ktoremu fie był Kijow doftał/ y Wśewold/ ktory trzymał Pereasławkie Xięstwo/ zbuntowali fie ná Wizesławá *StryjKron* 180, 462; *KochJez* A4v; *KlonŻal* C2; *KochBr* 151; Biały fie załtęp doftał Borzuiowi/ A czarny przyřzło wodzić Fiedurowi. *KochSz* A4; *KochWz* 136; *KochWr* 34; *ActReg* 57; Itaki pánu/ temuś fie doftála. *GórnTroas* 64, 65; Kładźcie łobie przed oczy/ co zá wzór rzeczy będzie co zá łtan wáłz/ gdy fie temu okrutnikowi doftaniećie. *OrzJan* 18, 43; *KochFrag* 44; *LatHar* 735; *WujNT* 97, 116, *Act* 1/17; konie ich [ku karaniu postawionych] Podkomorzému máią fie doftać: á to zá winę y wyłtępek ich [pro ipsa culpa et delicto applicentur *JanStat* 709]. *SarnStat* 447; których pieniędzy połowicá nam/ á druga łtronie/ która w téy mierze krzywdę ciérpi/ ma fie doftać [Cuius medietas nobis, altera parti ea in re iniuriam sustinenti cedit. *JanStat* 484]. *SarnStat* 718, 263, 493, 560, 819, 840; *PowodPr* 54, 55; kroleństwo niebiełkie [...]

káždemu kto wiernie P. Bogu służy dońtác fię może *SkarKaz* 637b, 85b; *CiekPotr* 6; *GosłCast* 43, 45; *PaxLiz* B2v.

dostać się od kogo (5): ále przeniefione iest krolestwo na brátá mego/ abowiem fię mu od Páná dońtáło. *BibRadz* 4.Reg 2/15; *BudBib Ios* 21/27, 34, 3.Reg 2/15; O práwy vpominek/ mnie ku tey potrzebie/ Dońtáł mi fie tu na śmierć Enea od ciebie. *PudłDydo* B5.

dostać się z czego (7): kořhelki [...] bil wfiął nyczo pienýadzi fktorich szię telko Cufzcie piencz flotich dońtáło *LibMal* 1543/68; *Mącz* 209b, 483b; Aby on Lázarz leżący przed twoiemi drzwiami/ nie zgłodniał nigdy/ á iżby mu fie dońtáło z odrobinek twoich. *RejPos* 185v; *StryjKron* [336]; Y z nálfzey Polfki mu fię nie wiele dońtánie *NiemObr* 162; *CiekPotr* 33.

dostać się z kogo [= *od kogo*] (1): Też fwey cczy przepomniawfzy czos tey śnadz máło miał Iedno czoć fie iey zemnię kęs było dońtáło *RejJóz* H.

dostać się za co (1): CHłop łyczáných powrozow/ nákręcił niemáło/ By mu fie też co zá nie/ nápotym dońtáło. *RejZwierz* 117.

dostać się na czym (1): Ręczę ia tobie zá to Kśięże miły Doktorze/ owo Bifkupowi téż lámemu co fye dońtánie ná tym poświęcániu Ofiáry. *OrzQuin* M2.

dostać się po kim (7): nyewszálem volv gnyadego kthory vol yemv dostháł syą po braczye yego rodzonem *ZapWar* 1514 nr 2153; *LibMal* 1544/92; *RejWiz* 48v; *Leop Deut* 18/8; *RejZwierz* 31; *SkarŻyw* 391; Iest téż tu z Polfki Kśiędzów nabożnych niemáło/ Przeto chcę/ áby fye im co po mnie dońtáło *PudłFr* 78.

Z podmiotem w dopełniaczu (16): *UstPraw* A2; *RejZwierz* 77v; A dońtháło fie im dziedźichwá ich póřzod dziedźictwá fýnow Iudá. *BibRadz Ios* 19/1, *Gen* 14/24; máły poczet nálfzych/ gdy fye nie káždemu tráwty dońtáło w pław przez Orfzę Rzékę śzyroká itéz głęboká/ kwápiąc [!] fye ná Mořkwę zbroynie przebywáli. *OrzQuin* R; *SarnUzn* H6v; nie tylko sobie/ ále y komu inemu dla niey/ może fie dońtác miłofierdzya Páńfkiego *RejPos* 236, 176, 246; *BielSat* Cv; *RejZwierz* 44; *NiemObr* 50; Przed tobą widzę półmiřków niemáło/ A mnie fię ledwie poléwki dońtáło. *KochFr* 22; *BielRozm* 16; *SarnStat* 1273; *KlonKr* F4v.

Zwroty: »z (roz-, u-, wy-)działu, działem, na dziale dostać się« = *sorte obtingere* *Modrz* [szyk zmienny] (6 : 4 : 2): Iako then ogrod [...] zalięzy kv stharemv Syedliskovy kthore my syą dostháło srosdzyalyv tako my bog pomozy *ZapWar* 1523 nr 2191, 1516 nr 2123, 1553 nr 2685; *BibRadz Ios* 19/9; *RejZwierz* 172, 273v; *ModrzBaz* 48; ná dziale káždemu Litwinowi dońtáło fię po dwudzieřtu Chřeřćian *StryjKron* [306], 76, [211]; Słuckie y Kopyłfkie/ oyczyřte dziedźiny. Dońtáły mu fię z działu *KołakCath* A4v; *GórnTroas* 11.

»dostać się losem, z losu« = *sorte cedere a. obtingere* *Mącz* [szyk zmienny] (5 : 1): mayá Losz puszcziz a czo ssie kthoremv dosthanye S Lossu tho mayá dzierzecz wiecznye *ZapWar* 1550 nr 2655; *Mącz* 403b, 440b; *BudBib Ios* 21/20, 40; A ia/ com podłym plónem/ przed kim biédną ftánę? Komu fie lófem/ ábo ná dziale dońtánę? *GórnTroas* 11.

Przen (18) :

Zwroty: »w ręce, do rąk, w garść się dostać« = *ad manus pervenire* *Modrz* [szyk zmienny] (11 : 3 : 1): *BielKron* 282v; A przed tym był łam zřzucón ták iego podkáło/ A Páńřtwo Wáćłáwowi [!] w

ręce [!] nie dostało. *MycPrz* I B2; Y nálezmu Iwoni gdy by nie w garść dostał/ Wierz mi chociaż przy ftárzym wnetby cie wychwołtał. *PaprPan* Aav; *ModrzBaz* 34v; *KochDryas* [A3]; *KochPs* 65; *ReszPrz* 68; *KochPieś* 8, 16; Ku inému niefcześciu/ to téz Troia miała/ Iż nie do rąk okrutnych w piérwošpy dostał *GórnTroas* 24; *OrzJan* 123; *KochFrag* 25; *SiebRozmyśl* H3v; *VotSzl* F; *PudłDydo* B4.

»dostać się pod moc« (1): odbieżále tylko inuły/ brzégi/ porty/ prouinciae/ chytróścią/ rozboiem/ [...] dostały nie pod moc iego. *OrzJan* 28.

»dostać się w zęby« = *być złapanym* (2): kot rzeczce [do skowronka] potrway pry do czáfu. Dostánieżli mi nie raz iefzcie kiedy w zęby/ Nie vmkniesz mi nie wierz mi ledáiaako z gęby. *CzahTr* Lv, K4.

W przeni [komu] (4) :

Zwoty: »działem dostać się« (2): A to iego wślytká chciwość Mieć pokoy á fprawiedliwość To mu nie działem dostało Nam wślytko inne zołtało *RejRozpr* G; *LubPs* hh4v.

»dostać się w dziedzictwo« (1): W zacnym narodzie rofkorzeniám nie/ y w tym dziale ktory nie Pánu dostał w dziedzictwo [*Et radicavi in populo honorificato in parte Domini haereditatis illius.*] *BudBib Eccli* 24/12.

»dostać się mieczom« = *upaść pod czyjś miecz* (1): Maurow pożyli/ że nie dostáli Mieczom/ ále ná cierniu y kotách zołtáli. *KmitaSpit* Cv.

2. O otrzymywaniu ciosów, razów, przykrości [w tym komu (50)] (52) : á przy tym fzkálowaniu/ dostanie nie téz iáka fznupká y oney/ tákze téz y bez winy *GórnDworz* Cc6v; fłufznie tákie kátowanie mnie nędznemu á grzeźznemu nie dostało. *LatHar* 150.

dostało się od kogo (3): Iako yesly shya yemu czo dołthalo oth czelyadnyka moyego thedy shya mv dosthalo thedy kyedy shya vskodzye [...] nyedal bracz *ZapWar* 1524 nr 2263, 1521 nr 2263; *SarnStat* 17.

dostanie się w co (8): *RejWiz* 70; *RejZwierz* 122; Więć tám rychley nálaia/ á czásem y we grzbiet nie dostanie. *RejZwierz* 66v. Cf »dostanie się w łeb«, »dostanie się w pysk«.

dostanie się czym (3): Možeć nie y pużką dostać Będzesli daley fwiegothać. *RejKup* m7; A ktoby nie z tákowych niešpokoynie záchował/ ábo nie połufzny był/ gdy mu nie lafká ábo biczem dostanie/ áby to/ Ich M. Panów nieobrażało *SarnStat* 16, 17.

Frazy: »(co a. czego) dostało się [komu]« [szyk zmienny] (38): Iako yestly mv syą czo dostalo slachathnemv dzerskovy szcayk dostalo mv syą tedy gdy semną wrzadze w karczmye syedzyal y pyvo pyl tako. *ZapWar* 1521 nr 2262, 1519 nr 2215, 2247, 1520 nr 2241, 1521 nr 2220, 1523 nr 2291 (18); Iął nie owiec itez koz bić: Ale gdy w tym było málo /Y wołom nie téz dostało *BierEz* I3v; Podź precz bábo po twey mowie málo Być nie lepak czego nie dostało. *BielKom* F6v; *RejWiz* 50, 78v; *RejFig* A4v, Bb3; *BielKron* 242v; *RejAp* 164; To iefł prawdá/ iż przy onym złim dostanie nie y niewinnemu *RejPos* 51, 51, 200; *RejZwierz* 72v, 232; *CzechRozm* 166, 243; Dotylam was rozwadzał/ aż mi fye dostało: Biycie fye poki chcecie/ mnie tám ná tym málo. *KochPieś* 21, 20; A czásem nie y Sędziemu dostanie/ ktory *ob rem iudicatum* wziął pieniądze. *GórnRozm* F2; *ActReg* 70, 182.

»w łeb się dostanie« [szyk zmienny] (4): *RejRozpr* F3; A choć drugi nic nie krzyw/ w łeb mu łie doftanie *RejWiz* 71v; Nigdy ty łobye nie gań páná łpokoynego/ Boć łie rychley doftanie/ w łeb zá zuchwálego. *RejZwierz* 120; *BielKron* 331.

»dostanie się w pysk« (1): rychley łie niż Owcy doftanie w pyłk Swini. *RejZwierz* 125v.

W przen (1) : Ac bych już niedzbał [!] oćiało Leć łyę y dułły doftało *RejKup* p2v.

3. *impers* *Zdarzyć się, stać się, przytrafić się; obtingere* *Mącz* [w tym: *komu* (17)] (19) : Potem żebychmy patrząc co się nieposłufznemu łpierce doftało/ tym rychlei duchowi łwiętemu przyzwalali a pana Chriłtuła nieodłtępowali *MurzHist* L3v; *Obtingit*, Stało łie/ przigodziło przitráfiło, doftało łię. *Mącz* 440b; Złe łyę doftało/ możefz czytać w Dzieioch Apołtołłkich/ ónym żydóm: którzy łyę kułili wzywác imienia páná Chryłtułowego ná óny/ kthórzy byli opętháni od łzátánów. *BiałKat* 236; *KochTr* 6; *CzechEp* 81; *KochPieś* 7.

dostało się prze co (1): Miéy wieczny odpoczynek/ o łłáchetné ćiało/ Dułły/ wiém/ że prze cnotę dobrze łyę doftało. *KochPam* 83.

cum inf (12): *BielKron* 466; łkoro mu łie doftanie s thym człowiekiem kogo miłwie mowić/ záwdy iá od łámentow/ od nárzekánia/ od vłkaržánia pocźnie *GórnDworz* Cc6, Bb3v; wielkie dobrodźieyftwá od Páná Bogá wzięli ći/ ktorým łie w tym Kołściele vrodzić y wychowác doftało. *KuczbKat* 75; *ModrzBaz* 135; *Oczko* 2v; Bo łnać v Acherontá ná przewoźie zmiefzkał/ Niźli mi łyę doftanie Niebieską iść łćiefzkał. *PudłFr* 79, 6; *GórnRozm* A; *KochWr* 20; *PaxLiz* D3v; Niech kto chce łpiewa: ná łie lutnio máło Pegázłkich zdroiow wody pić doftało. *SzarzRyt* D2v.

W charakterystycznych połączeniach: dostało się dobrze, źle.

4. *Dotrzeć, dojść, trafić, znaleźć się gdzie; decidere, delabi, irruere, inferri, invadere, pervenire, praecipitare, venire* *Cn* [zawsze z okolicznikiem miejsca] (60) : Vłrgilius zewłzecz poetow łacinfłkich nálepfzy. [...] gdy miłtrzem zołtał do Mediolanu łzedł, więc łepak do Rzyma łie doftał. *BielŻyw* 122; *Mącz* 338c; *Paprpán* O4v; *RybGęśli* A2; POTROYNY vchowány zguby, Doftał łię w obce kráie *CiekPotr*)?(2; *GosłCast* 46.

W charakterystycznych połączeniach: dostać się do domu, w (obce) kraje (2).

W przen (3) :

dostać się pod co (1): Wolełiby łnadź byli więźniámi zołtáli/ Niźli łię frogiey łmierć pod kołze doftáli. *KmitaSpit* C5v.

Zwrot: »dostać się w opiekę« [szyk zmienny] (2): Abowiem w tę opiekę kto łie tám doftanie/ Iuż go żadná pociechá nigdy nie przełtanie. *RejWiz* 194v; *RejPos* 293.

Przen (1) :

Zwrot: »dostać się w łódkę Charonową« = *umrzeć* (1): Iuż kto łie doftał w łódkę Charonową/ Niemáłz go/ zginął z pámięćią/ y z głową. *GórnTroas* 30.

a. *W tekstach o tematyce religijnej; w odniesieniu do życia pozagrobowego* (50) : *KlerWes* A2; Prorok wyłławia dobrotliwóci boskie [...] y wypíłwie rołkołły krołeftwá iego y tych ktorzy łie do niego doftaná. *RejPs* 213v, 94, 191; *RejKup* z8v; *MurzHist* P4v; *MurzHistSekl* ktv; *KromRozm I* L2v; *KromRozm III* B2v; *GliczKsiąż* I3, L5v [2 r.]; Widzyálem teraz włzytki piekielne przepáłci/ A kto łie tám doftanie/ nie przykłáday máłci. *RejWiz* 170v, 116, 157, 159v, 164, 168 (8); *RejAp* 54v, 57v;

HistRzym 54; *RejPos* 107v, 293v, 332, 332v, 355v [2 r.]; *BielSat* Ev; *SkarJedn* 131; Być w niebie/ et Do niebá się dořtać. Fieri immortalem. *Calag* 295b; [na sądzie ostatecznym] wřzyřcy pádną ná twarży řwe klániáiąc řię/ á iefzczę niewiedząc/ gdzie řię kto dořtanie. *SkarŻyw* 121; Tego řłufznie płákác mamy/ ktory řię do piekła dořtał *SkarŻyw* 196; *MWilkHist* K2; *KochMRot* A2v; *WerKaz* 301; *KochTarn* 75; *ArtKanc* N4; *BielRozm* 33; *KochFrag* 51; ktorař [...] po pracách mizerngo řywotá tego/ do páłacow řię niebieřkich dořtála. Modł řię zá námi S. Doroto. *LatHar* 459; *KořakSzczęřł* A3; *WujNT* 227; *SarnStat* *3v; Bym té poćiechy twoié w niebie ogladáłá/ A do onych řczęřliwych miéyřc řię tám dořtála. *SiebRozmyřł* Lv.

dostać się czym (4): placzem/ vbořtwem/ przeřładowanim/ náwalnořciá/ gwáltem/ dořtatz řie mámy do niebieřkieé chwály *OpecŻyw* 16, 20v, 135; Męřtwem Alcides do niebá řie dořtał/ Y Pollux bogiem nieřmiertelnym zořtał. *KochFrag* 17.

W charakterystycznych połączeniach: dostać się do chwały (niebieskiej) (4), do kořciola niebieskiego (2), do kroleřtwa niebieskiego (bořego) (2), do szczęřliwych mieřsc (2), do nieba (7), w wieczną niewořłá, do páłacow niebieskich, do piekła (5), do radořci wiecznych, do społecznořci řwiętej (a. řwiętych) (2), na wieczny upadek, do řywota wiecznego.

Synonimy: 3. przygodzić się, przytrafić się, zdarzyć się; 4. dořść, dotrzeć, trafić.

Formacje pochodne cf STAĆ SIĘ.

Cf DOSTAJĄCY SIĘ